

Tilburg University

Dit is niet de tijd voor het voeren van campagnes, stel de verkiezingen voor de Tweede Kamer uit

Wilthagen, Ton

Published in:
Het Financieele Dagblad

Publication date:
2020

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Wilthagen, T. (2020). Dit is niet de tijd voor het voeren van campagnes, stel de verkiezingen voor de Tweede Kamer uit. *Het Financieele Dagblad*, 24.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Dit is niet het jaar voor het voeren van campagnes, stel de verkiezingen voor de Tweede Kamer uit

Ton Wilthagen is hoogleraar arbeidsmarkt, Tilburg University. Reageer via expert@fd.nl

Tijdens deze tweevoudige crisis, de impact van het coronavirus én de snelle economische neergang, regent het afzeggingen. Iedereen merkt dat in zijn mailbox. Behalve vergaderingen moeten ook grote evenementen worden gecancelled, verplaatst of op een alternatieve manier doorgang vinden. Dat geldt voor festivals, beurzen, Koningsdag, 4 en 5 mei en voor sportevenementen zoals het EK voetbal en de Olympische Spelen.

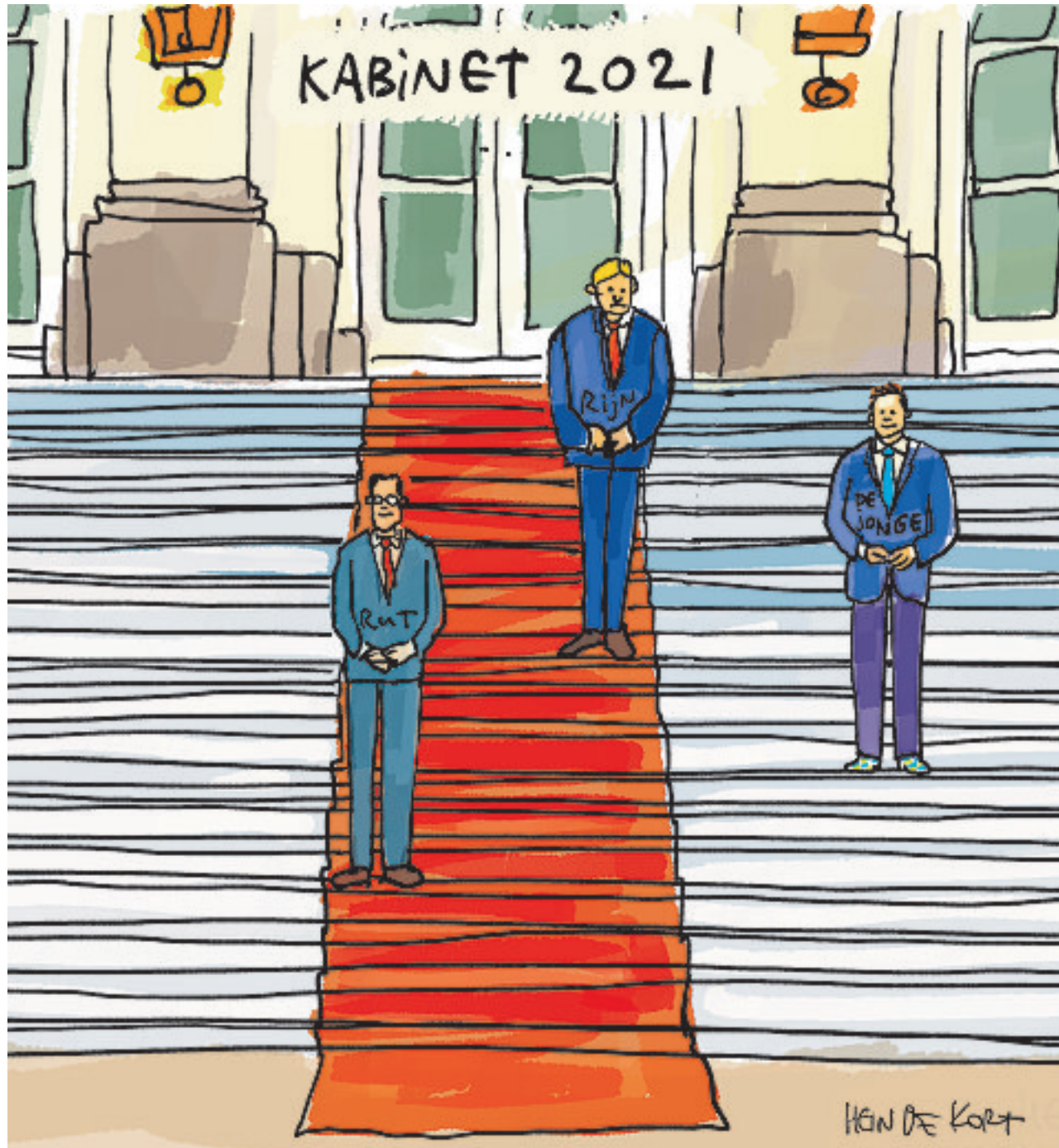
Voor maart volgend jaar staat nog een uiterst belangrijk evenement op de kalender; de verkiezing voor de Tweede Kamer. Al lijkt dat nog ver weg, er zijn goede redenen om vanuit het perspectief van crisismanagement en personeels- en organisatiebeleid deze verkiezingen op te schorten tot het najaar van 2021.

De voornaamste reden om zo'n ingrijpende stap te zetten zijn de huidige gezondheidskundige en economische ontwikkelingen en de zorgwekkende verdere prognoses daarvan. De gevolgen van het coronavirus zijn enorm. Ook al zou de verspreiding afnemen, duidelijk is dat we voorlopig niet van dit virus af zijn. De negatieve economische trend zal sowieso gaan voortwoekeren. De nieuwe prognoses van het Centraal Planbureau en de Wereldhandelsorganisatie maken dat keihard duidelijk. De werkloosheid zou met 6 procentpunt, tot bijna 9,5% kunnen oplopen.

Als wordt besloten een belangrijk evenement af te zeggen is het beter om dat tijdig te doen. De Tweede Kamerverkiezingen staan gepland voor 17 maart 2021. Maar dat betekent vanzelfsprekend niet dat politieke partijen pas tegen die tijd in actie komen. Aan de verkiezingsprogramma's wordt binnenkort of wellicht nu al gewerkt. Campagnes moeten worden opgezet, debatten worden georganiseerd. Die programma's, campagnes en debatten moeten scherp en onderscheidend zijn; zo hoort het in een democratie.

Echter, in een tijd van ongekende crisis, in het heets van de strijd, met zoveel werk aan de winkel, lijkt het surrealistisch om nu programma's te gaan invullen over thema's als economie, arbeidsmarkt, gezondheidszorg enzovoort. Dat kan ook op een later moment, als er meer tijd is voor reflectie. Al die verkiezingsactiviteiten slurpen energie, ook van de kabinetsleden, en leiden de aandacht af van de crisisbestrijding.

Moeten Premier Mark Rutte en minister van Volksgezondheid, Welzijn en

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

Sport Hugo de Jonge elkaar politieke vliegen gaan afvangen? Gaan de oppositieleiders het kabinetsbeleid met de grond gelijkmaken of stemmen te winnen, terwijl de samenleving in brand staat? En hoe verwarrend is dit alles voor de kiezers respectievelijk burgers die nu in acute nood verkeren.

De politieke programmaschrijvers hoeven niet in de werktijdverkortingsregeling. Laat ze alvast hun visie uitwerken op de (Nederlandse) samenleving in het postcoronatijdperk, want daar is grote behoefte aan. Hoe zal en moet onze samenleving er straks uitzien? Hoe voorkomen we dat we nog eens in deze situatie terechtkomen? Wat moeten we daarvoor doen? De grenzen sluiten of juist meer internationaal samenwerken? Zelf de productie van mondkapjes en medicijnen ter hand nemen? Zzp-schap afschaffen of juist beter verzekeren? Later kan die visie ook worden gebruikt voor de partijprogramma's.

Vanuit het perspectief van crisismanagement is het beter de nationale eenheid en de continuïteit van het beleid bij voorbaat voor wat langere tijd te borgen. We weten niet of het huidige kabinet achteraf een 'winning team'

zal blijken, maar er is geen aanleiding om het over een jaar per definitie te vervangen.

Ook vanuit het oogpunt van personeel- en organisatiebeleid is dat onverstandig. Na de verkiezingen moet direct een nieuw kabinet worden geformeerd. De vraag is hoelang dat gaat duren. Nieuwe bewindslieden moeten zich onder hoogspanning inlezen in enorm complexe dossiers. Zij moeten niet alleen met elkaar kennismaken en een klik krijgen met de medewerkers binnen hun departement, maar ook met belangrijke adviseurs zoals die van het RIVM. De gevolgen van zo'n inwerkperiode moeten niet worden onderschat.

Indien nodig, kan in Nederland tot het najaar van 2021 prima met allerlei inventieve 'flexconstructies' worden gewerkt, bijvoorbeeld met inleeministers als Martin van Rijn (PvdA). Daardoor kunnen, in voetbaltermen, ook eventuele wissels worden ingezet, als de werkdruk te hoog is opgelopen. In flexwerk zijn we immers zeer bedreven in Nederland.

Zo ontstaat enigszins een nationaal kabinet, hoewel we dat niet zo hoeven te benoemen. Ook de term oorlogska-

binet willen we liever vermijden, maar de huidige situatie is door bondskanselier Angela Merkel al eerder aangeduid als alleen vergelijkbaar met een oorlog.

We hebben in Nederland zelfs ervaring met zakenkabinetten, waarin ook niet-politieke figuren een rol speelden, zoals het kabinet-Van Lynden van Sandenburg (1879-1883). Zo'n kabinet is niet wenselijk, omdat er een veelheid van goede adviseurs voorhanden is, en de politieke verantwoordelijkheid niet anders hoeft te worden georganiseerd.

Bijzondere tijden vragen om bijzondere oplossingen. Daarmee hoeven we de democratie geen geweld aan te doen en dat zal ook niemand willen. Politieke instemming is nodig voor zo'n uitstel en er moet goed worden gekeken naar de juridische aspecten, zoals vastgesteld in de Kieswet. Die wet bepaalt dat de leden van de Tweede Kamer tegelijk aftreden op een door de voorzitter van de Tweede Kamer te bepalen tijdstip: op de eerstvolgende donderdag nadat vier jaren zijn verstreken sinds de zitting van het centraal stembureau waarin de uitslag van de verkiezing is bekendgemaakt. Laten we daar als uitzondering dik vierenhalf jaar van maken.

Gaat de oppositie het kabinet afkraken voor stemmenwinst, terwijl de samenleving in brand staat?